

6. Herkomst van de Assese klinkers (Asses < Wgm.)

6.1. De korte éénklinkers

De gesloten, ongeronde, palatale [i]

< Wgm. a (met umlaut)

< Wgm. e

< Wgm. i

hengst

schrik

vis

De half-gesloten, ongeronde, palatale [ɛ]

< Wgm. a (met umlaut)

< Wgm. e

< Wgm. i

bed(de)

geld

lid, smid

De half-open, ongeronde, palatale [ε]

< Wgm. a + (medeklinkergroep) sk

< Wgm. a (gesloten lettergreep)

< Wgm. a + r + medeklinker

< Wgm. e + r + medeklinker

< Wgm. i

fles

mes

gers (gras)

gerst, -erse (achtervoegsel)

hersens

De open, ongeronde, palatale [æ]

< Wgm. a (met umlaut; gesloten lettergreep)

< Wgm. a (met latere umlaut; gesloten lettergreep)

< Wgm. a + r + medeklinker

< Wgm. e + r + medeklinker

< Wgm. e (voor andere medeklinker dan r)

< Wgm. i

< Wgm. î

< Wgm. o

gracht

bakker

darm

berg

knecht, speld(e)

werken

-lijk (achtervoegsel)

morgen

De gesloten, ongeronde, palatale [y_c]

< Wgm. u (gesloten lettergreep)

< Wgm. i (gesloten lettergreep)

< Wgm. ô

< Wgm. û

< Wgm. au

< Wgm. iu

brug(ge)

rimpel

nus (=noes, afgeschuind)

muurtje

boompje

vuurtje

De half-gesloten, ongeronde, palatale [œ_c]

< Wgm. a (met umlaut; open lettergreep)

< Wgm. a (met umlaut; gesloten lettergreep)

< Wgm. e + r + t, d, s

< Wgm. i (gesloten lettergreep)

< Wgm. o + r + t, d, s

< Wgm. u (gesloten lettergreep)

< Wgm. u + r + t, d, s

vreemd

heffen

dorsen

hem, rib(be)

horzel

rusten

dorst

De half-open, ongeronde, palatale [œ_c]

| | |
|----------------------------|---------------|
| < Wgm. a (met umlaut) | wedden |
| < Wgm. e + r + t, d, s | worden |
| < Wgm. e | helpen |
| < Wgm. i | vormen |
| < Wgm. o + r + medeklinker | orgel |
| < Wgm. u + r + medeklinker | storm, schelp |
| De open, mediale [a] | |
| < Wgm. a | blad |

| | |
|---|---------|
| De gesloten, ontronde, velaire [u _ɨ] | |
| < Wgm. u (gesloten lettergreep) | stom |
| < Wgm. o (gesloten lettergreep) | bom |
| < Wgm. ô | boek |
| < Wgm. û | boertje |

| | |
|--|-------|
| De half-gesloten, ontronde, velaire [ɔ _ɥ] | |
| < Wgm. o | God |
| < Wgm. u + n + t, d | pond |
| < Wgm. â | aapje |

| | |
|--|------------------------|
| De half-open, ontronde, velaire [ɔ̄] | |
| < Wgm. o | hol |
| < Wgm. a (gesloten lettergreep) | salpeter |
| < Wgm. ô | boogje |
| < Wgm. â | jaartje |
| < vreemde ô | doktoorken (dokterkje) |

6.2. De lange éénklinkers

| | |
|--|-------------|
| De gesloten, ongeronde, palatale [i:] | |
| < Wgm. î | klier |
| < Wgm. ê2 | hier |
| < Wgm. eo, io | bier |
| < Wgm. iu | dier (duur) |

| | |
|---|--------|
| De half-gesloten, ongeronde, palatale [e:] | |
| < Wgm. i (open lettergreep) | zeven |
| < Wgm. e (open lettergreep) | steel |
| < Wgm. a (open lettergreep; met umlaut) | beek |
| < Wgm. î | wreef |
| < Wgm. â (met umlaut) | braden |
| < vreemde ê | pree |

| | |
|--|--------|
| De half-open, gespeide, palatale [ε:] | |
| < Wgm. a + rr | kar |
| < Wgm. e + r+ alveolair | dwars |
| < Wgm. e + rr | ver |
| < Wgm. i | hij |
| < Wgm. â | blaten |

| | |
|-------------|---------|
| < Wgm. ô | bloed |
| < Wgm. û | boer |
| < vreemde ô | miljoen |

De half-gesloten, ontronde, velaire [o̞ː]

| | |
|-----------------------------|--------|
| < Wgm. o (open lettergreep) | boog |
| < Wgm. o + r + t, d | woord |
| < Wgm. u (open lettergreep) | zomer |
| < vreemde ô | bureau |

De half-open, ontronde, velaire [ɔ̞ː]

| | |
|--|-----------|
| < Wgm. a (in open lettergreep) + d + klinker | vlade |
| < Wgm. â + j | kraai |
| < Wgm. â + d | ader |
| < Wgm. û | ruig |
| < Wgm. ai | schaprade |

6.3 . De tweeklanken

6.3.1 De sluitende tweeklanken (met –i als tweede element)

De half-open, ongeronde, palatale [ɛ.i]

| | |
|---|------------|
| < Wgm. a (open lettergreep; met umlaut) | lepel |
| < Wgm. a in agi/egi | (hij) zegt |
| < Wgm. e (open lettergreep) | meel |
| < Wgm. i (open lettergreep) | peper |
| < Wgm. â (met umlaut) | haring |
| < vreemde ê | jenever |

De open, palatale [ǣ̞ . i]

| | |
|---------------|----------|
| < Wgm. eo, io | stuiven |
| < Wgm. iu | getuigen |
| < Wgm. ô | ajuin |
| < Wgm. û | duim |

De open, mediale [a.i]

| | |
|---------------------------------|--------|
| < Wgm. a in agi/egi | meid |
| < Wgm. e in egi/ega | zeil |
| < Wgm. i (gesloten lettergreep) | vijf |
| < Wgm. ê2 | krijt |
| < Wgm. î | bijl |
| < Wgm. au + w | eiland |
| < Wgm. ai | heilig |

De gesloten, ontronde, velaire [u̞ . i]

| | |
|----------|---------|
| < Wgm. ô | wroeten |
|----------|---------|

De half-open, ontronde, velaire [ɔ̞ . i]

| | |
|-----------------------------|--------|
| < Wgm. o (open lettergreep) | dooier |
|-----------------------------|--------|

6.3.2 De centrerende tweeklanken (met –e als tweede element)

De gesloten, ongeronde, palatale [i.ə]

| | |
|-----------------------------|---------|
| < Wgm. i (open lettergreep) | zeel |
| < Wgm. ê2 | fier |
| < Wgm. ai | been |
| < vreemde e | kasteel |

De gesloten, ontronde, palatale [y.ə]

| | |
|------------------------|----------------|
| < Wgm. ê2 | leeuw |
| < Wgm. au | droom |
| < Wgm. au (met umlaut) | guizen (hozen) |

De gesloten, ontronde velaire [u.ə]

| | |
|------------------------------|--------|
| < Wgm. o + r + d, t | koord |
| < Wgm. o + r + d, t | moord |
| < Wgm. o in open lettergreep | smoren |
| < Vreemde ô | kroon |

6.3.3 De openende tweeklanken

De gesloten, ongeronde, palatale [iɛ:] / [jɛ:]

| | |
|---------------------------------|----------------|
| < Wgm. a + (gedeleerde) r + d,t | maart paard |
| < Wgm. e + (gedeleerde) r + d,t | staart |